

atha camatkāra-candrikā

I have no details of the text being used, which is a photocopy of a publication that is at least a century old that is accompanied by a good Bengali verse translation. The Sanskrit, however, is full of mistakes that will need correction against another edition.

śrī-śrī-rādhā-kṛṣṇābhyām namaḥ

yat kāruṇyam śuci-rasa-camatkāra-vārām-nidhīms tām
rādhā-girivara-bhṛtoḥ sparśayet tarṣayen naḥ |
tasyai vaikaṁ pṛṣatam acirāl labdhum ākāṅkṣi-dāsaiḥ
so'vyān mṛtyor daśana-vitateḥ kṛṣṇa-caitanya-rūpaḥ ||1||

mātaḥ prātaḥ kim iha kuruṣe nayate peṭikayām
yatnād asyām kim iha nihitam kim tavānena sūno |
jñātavyena praṇaya-sakhibhiḥ khela-gehād bahis tvam
jijñāsā me bhavati mahatī brūhi no cen na yāmi ||2||

asyām candana-candra-pankaja-rajah kastūrikā kuṅkumāny
aṅgānām anulepanārtham atha tan nepathya-hetos tathā |
kāñcī kuṇḍala-kañkaṇādy-anupamaṁ vaidūrya-muktā-harid-
ratnāny ambara-jātam apy atimahārghyam kramād vartate ||3||

ambadam nidadhāsi kim mama kṛte rāmasya vā nandana
brūmas tām avadhehi yātur bhavato hetoḥ kṛtā peṭikā |
sānyāto'pi bṛhaty anarghya-maṇi-bhāg evam balasyāparā
tat kasmimś ca na te janany urur iyān sneho yato yāsyati ||4||

asmat-puṇya-tapaḥ-phalena vidhinā datto'si mahyam yathā
mat-prāṇāvana-hetave vraja-purāṅkāra-sūno tathā |
kanyā kācid ihāsti man-nayanayoḥ karpūra-vartiḥ parā
tasyā ambara-maṇḍanādi-dhṛtaye seyam kṛtā peṭikā ||5||

kāsau kasya kutastarām janani vā yasyāmatishnihyasi
kvāste tad vada sarvam eva śṛṇu bho yāme sakhī kīrtidā |
tasyāḥ kuṅkṣi-khaner anarghyam atulam māṇikyam etat prabhā
vīcibhir vṛṣabhānum ujjvalayate mūrtam tadīyam tapaḥ ||6||

saundaryāni suśīlatā gurukule bhaktis trapā-śālitā
sāralyam vinayitvam ity adhidharam ye brahma-sṛṣṭā guṇāḥ |
te tatraiva mahattvamā purathame snehas tu naisargikaḥ
sārādhety atha gātram utpulakitam kṛṣṇo'mśukenāpy adhāt ||7||

sāpatyuh sadane'sti samprati patīś cāsyā ihaivāgato
goṣṭhendreṇa samaṁ svagaihika-kṛte vyāsaṇa-hetor bahiḥ |
āste saṁsadi yarhi vikṣitum ayaṁ mām eṣyati prītito
vakṣyāmy enam imāṁ vahan nija-grhaṁ tām prāpayan yāsyati ||8||

atrāntare nikaṭam āgatayā lavaṅga-
vatyā drutaṁ nijagāda śṛṇu goṣṭharājñi |
āhūta-pūrvam iha yat tad idaṁ suvarṇa-
kāra-dvayaṁ kalaya raṅgana-ṭaṅkanākhyam ||9||

śrutvaitad ākṛtam uvāca tato vrajeśā
kṛṣṇasya kuṇḍala-kirīṭa-padāṅgadādi |
nirmāpayantya cirato bahir emi yāvat
tvām peṭikām naya gṛhāntarato dhaniṣṭhe ||10||

ity uktvāsyām gatāyām subala-mukha-suhṛt-svāgateṣv ātma-modais
taiḥ sākāṁ mantrayitvā kim api rahasitām peṭikām udghāṭayya |
niṣkaṣātaḥ samastāṁ maṇi-vasana-kulādy arpayitvā dhaniṣṭhā
pānautasyām pravīśya svayam atha sakhibhir mudrayāmāsa tām saḥ ||11||

dvi-tri-kṣaṇo pari tataḥ praṇamantam etya
tatrābhimanyum abhivikṣya puro yaśodā |
pṛṣṭvāśam āha śṛṇuto bhavato gṛhiṇyā
hetoḥ kṛtādyā-maṇi-maṇḍana-peṭikeyam ||12||

asyām anarghya maṇikāñcana-dāma-vāsaḥ
kastūrikādy-atimanoḥaram asti vastu |
nānyatra viśvasitmite navahatvam eva
gatvā grhaṁ nibhṛtam arpaya rādhikāyai ||13||

sandeṣṭavyam idaṁ mad-akṣi sukhade śrī-kīrtidā-kīrtide
rādhe preṣita-peṭikāntara-gatenātyujjvala-jyotiṣā |
tvad-gātrocita-maṇḍanena nitarām tvad-vallabhena sphuṭam
tvām śṛṅgāvatī sadā bhava ciram jīvātisaubhāgyataḥ ||14||

śrutvaitat tvaritam vrajeśvarī yathaivājñātaveti bruvan
dhṛtvā mūrdhani peṭikām sva-bhavanam prītyābhimanyur yadā |
gantum prakramate sma tarhy abhisaran kṛṣṇas tam āruhya tad-
bhāryām hanta nija-priyām smitam adhāt svam kautukābdhau kiran ||15||

gopaḥ so'pi mudā hṛd-āha tad aham dhanyaḥ kṛtārtho'smi yan
mañjuṣāntari ihāsti kāñcana maṇi-rāśī mahā-durlabhaḥ |
bhārād evam ayānumīyata itaḥ krīṇāmi koṭir gavām
yad govardhana-mallavan mama gṛhe lakṣmīr bhavitrī puraḥ ||16||

goṣṭhādhiśa purād vrajan sva-līlayābhyāsāvadhi-sthānam
apy ārohat pulakollasat tanur ati prīti-plutākṣi-dvayaḥ |
tādṛg-bhāra-śīrā api kṣaṇam api glānīm sa naivānvabhūt
pūrṇānanda-ghanam vahan katham aho jānāti vartma-śramam ||17||

gatvā param sva-jananīm jaṭilām uvāca
mātaḥ śubha-kṣaṇatayaiva gṛhād agacchan |
paśyādya kām̐cana-maṇi-vasanādi-pūrṇā
labdhātibhāgya-bhavataḥ kila peṭikeyam ||18||

dattvā svayam vraja-vadhūś ca tava snuṣāyai
śṛṅgāra-hetava ihā pratima-prasādam |
kurvāṇa yā sapaditām praipādyam ekam
proce sma tat kalaya sāpi śṛṅoty adūre ||19||

hr̥dāha tuṣṭā jaṭilātibhadram
abhūd idam sāmpratam eva dṛṣṭvā |
vadhūr bhaviṣyaty atisuprasannā
putreṇa me labdha-nijopacārā ||20||

smitātha sāspaṣṭam uvāca sūno
snuṣā tathāham bhavataḥ svasā vā |
na pārayiṣyaty atibhāram etad
itaḥ samutthāpayitum kadāpi ||21||

mañjuṣikām tattvam ito gṛhītvā
śayyā gṛhāntar vṛṣabhānu-putryāḥ |
vedyām nidhāyaihi yathodghaṭaya
semām priyam maṇḍanam āśu paśyēt ||22||

atrāntare shacarīṣv atiharṣiṇīṣu
rādhā-rahasyamala-dhīr lalitām uvāca |
adyāli-vāma-kuca-dor-nayanoru-cāru
kim spandate mama vadety atha sā jagāda ||23||

manye manoharam ihāsti maṇīndra-bhūṣā
jātam svayam vraja-patnyāpy ata eva dattam |
tat-prāpti-rūpa-śubha-sūcaka eva rādhe
spandātisaubhaga-bhavābdhi-hetur eṣaḥ ||24||

dṛṣṭvaiva man-manasi kiñcana bhāvam eṣā
mañjuṣikaiva lalite vitanoti bādham |
udghāṭayāmi tad imā madhunaiva vīkṣya
saubhāgyadam kim api bhūṣaṇa-ratnam asti ||25||

ittham sakhīṣu sakalāsu tad-utsukāsu
tām peṭikām abhita eva samāsītāsu |
draṣṭum gatāsu nivīdatvam atha svayam sā
dāmāny udasya rabhasād udghāṭayat tām ||26||

yāvat kim etad iti tā ahaheti nocur
yāvad bhṛṣam jahasur eva sva-hasta-tālam |
yāvat trapā saharī pratibodham āpi
yāvat pramoda-laharī śatam ullalāsa ||27||

yāvan nivāraṇam aṅgam anaṅga-nakro
jagrāsa yāvad atisambhramam āpa puṣṭim |
tat-pūrvam eva sahasā tata utthitaḥ sa
sarvāḥ kalā-nidhir aho yugapac cucumba ||28||

dhanyam bhūṣaṇam astu te gr̥ha-patir dhanyo yadānītavān
dhanyā goṣṭha-maheśvarī sakhi yayā snehād idam preṣitam |
svam śṛṅgāravatī bhaveti ca punar dhanyaiva sandeśa-vāk
dhanyam geham idam yad ety nibhṛtam mañjūṣikā khelati ||29||

goṣṭheśā nidideśate bahutara-snehātatas te patih
śvaśrūr āha tad u nv atīva-rabhasād anv eva mañjūṣikām |
tvam śṛṅgāravatī bhava tvayi guru-trayyā vacaḥ-pālanam
gāndharve kuru sarvatheti lalitā vānyātha krepe ca sā ||30||

mañjūṣikāntar iha me bahu-ratna-bhūṣā
āsan svayam vraja-payā skhi yā vitīrṇā |
samrakṣya tāḥ kvacana dhūrta iha praviṣṭas
cauro 'yam asti tad idam vada bho mad-āryām ||31||

rādhābhisārin abhimanyur āha
kṣitim satī-śūnyatamām cikīrṣuḥ |
prayaccha ratnābharaṇāni śighram
no ced ihāryām aham ānayāmi ||32||

dhūrtā sakhī te lalite sva-kṛtye
dakṣāvahitthām adhunā lalambe |
mām ānyat preṣy patim balād yā
mañjūṣikāntaḥ kutukād vasantam ||33||

mañjūṣāyāḥ saurabham vīkṣa tasyā
vastudasya prāpayāms tām dhaniṣṭhām |
tatra prītyā prāviṣāmsvam sugandhī
kartum daivād ānyan mām patis te ||34||

nyāyam sakhyo nau kurudhvaṁ yad asyā
doṣaḥ syāc ced astu daṇḍyām ameyam |
no ced yuṣmad-dor-bhujāṅgāgre pāsair
baddha sthāsyāmy atra gamyam tri-rātram ||35||

yasyaivam vibhavana tan nava yuva-dvandvam sphurad yauvanam
saukhyāny akṣi cakori kāsara-tatiṁ kāmorasāsvādanam |
dyānam bhakta-tatiḥ sadā kavi-kulam svīyā vicitrā giraḥ
kīrtim kṣmām bhuvaneṣu sādhu-saphalī-cakre numas tam param ||36||

iti camatkāra-candrikāyām prathamam kutūhalam

||1||

--o)0(o--

(2)

prātaḥ pataṅga-tanayām anayā padavyā
snānāya yāti kim iyaṁ vṛṣabhānu-putrī |
ity ākulaiva kuṭilā vraja-rāja-veśma
kṛṣṇam vilokitam agān miṣato timandā ||1||

snātum sa cāpi nija-mātur anujñayaiva
tad yāmunam taṭam agād iti saṁvidānā |
gantum tadīya-pada-lakṣma diśecchad eṣā
tatra vai yatra sa tayā suvilāsa lasīti ||2||

atrāntare saharī tulasī praviśya
kuñjam vilokya lalitādi-sakhī-sametam |
rādhām priyeṇa saha-hāsa-vilāsa-līlā
lāvanya-majjita-hṛdam mumude'vadac ca ||3||

bho bhoḥ prasūna-dhanuṣo januṣo'tibhāgya-
vikhyāpanāya yad imam mahamātanubdhe |
tat sāmpratam śṛṇuta sāmpratam enam eva
draṣṭum vrajāl laghutaram kuṭilā sameti ||4||

sā kva kva hanta katham eti sa-śaṅka-netram
pratyāśamālibhir iyaṁ nijagāda pṛṣtvā |
yaṣṭīkarāṭavim asau sa yayāvaloki
tarhy eva samprati tavāntikam apy upāgāt ||5||

proce hariḥ kṣaṇam udarkam ihaiva kuñje
sthitvālayaḥ kalayatāham ito jihānaḥ |

tām vāñcayan pratibhayā racitābhimanyu-
veśaḥ kutūhalaṃ ito'py adhikaṃ vidhāsye ||6||

ity uktvā rahasi praviśya vipinādhiśā tu tat-tat-pṛthañ-
nepathyāpi hita-sva-lakṣma-nicayaḥ-kaṇṭha-svaram̐ tam śrayana |
niṣkramāṇu sa-sāratām sṛti-mayaṃ sāyāti dūrād yayā
nāho hanta vicakṣaṇaḥ kva nu bhaven nānā kalā-kovidāḥ ||7||

kasmāt tvam̐ kuṭile vrajād bhramasi kiṃ vadhvā ihānveṣānā
yā yātāñkanusārkaḥapsu makara-snānam̐ miśam̐ kurvati |
atraivāsti gatā kvacit kva ramaṇī cauraḥ sa cāpy āgataḥ
snātum̐ bhrātar itonnayāsmiṃ gamitā kurve kim̐ ājñāpaya ||8||

yadyapy adya paricyuto mama vṛṣo navyo holdvāhanād
anveṣṭum̐ tam ihāgato smitad api svalpaiva me hṛd-vyathā |
mad-dāreṣv api lampāto'yam̐ iti yat soḍhum̐ kim̐ etat kṣame
gatvā kamsam̐ itaḥ phalaṃ tad ucitam̐ dāsyāmi tad vai svayam̐ ||9||

yuktim̐ kām̐ api me śrṇu prathamato nihnuty atiṣṭhāmy aham̐
kuñje'smiṃ paritas tvayā tu rabhasād anviśyatām̐ rādhikā |
sā kṛṣṇena vināsti ced iha miṣeṇāniyatām̐ so'pi ced
āste lakṣitum̐ eva tatra naya mām̐ vikṣyaiva tam̐ dūrataḥ ||10||

bhrāmam̐ bhrāmam̐ phaṇi-hrada-taṭād vikṣya vikṣyaiva kuñjā
nantaḥ prodyat-kuṭili-madhurā keśi-tīrthopakaṇṭhe |
puṣpodyāne mala-parimalām̐ kīrtidā kīrti-vallim̐
prāpālīnām̐ tatibhir abhitaḥ sevyamānām̐ śanaiḥ sā ||11||

kiṃ snātum̐ eṣi kuṭilena hi tat kim̐-artham̐
yuṣmac-caritram̐ avagantum̐ ihānvagaccham̐ |
jñātām̐ tad āsu lalite vada tad bravīmi
kiṃ vātra vakti nikhilam̐ hari-gandha eva ||12||

siṃhasya gandham̐ api vetsi sa ced ihāsti
nihnuty kutra ca na tad bibhimo'dya mugdhāḥ |
tūrṇam̐ palāyya tad ito gṛham̐ eva yāmaḥ
sneham̐ vyadhās tvam̐ amalām̐ yad ihaiva mā gāḥ ||13||

yāsyanti geham̐ ati-dharma-ratā bhavatyāḥ
kīrtim̐ vaneṣu viracayya kula-dvayasya |
kintv agrato ya iha rājati nīpa-kuñjas
tad-dvāra-muda ghaṭayatāsmi didṛkṣur etam̐ ||14||

etat kayāpi vana-devatayā sva-veśma
ruddhvā gataṃ śara śalākikayā kavātam̐ |

kā nāma sāhasavatī parakīya-geha-
dvāraṃ vinudya bata doṣam aśeṣam ṛcchet ||15||

satyaṃ bravīṣi lalite kulajāsi mugdhe
naivāviśaḥpara-grhaṃ januṣo'pi madhye |
kintu praveṣayasi bhoḥ sva-grhaṃ param yat
tac-chāstra-pāṭhana-kṛte tvam ihāvatīrṇā ||16||

ity uktvāruṇitekṣaṇā drutam iyaṃ gatvākuṭhīrāntikaṃ
bhittvā puṣpa-kavāṭā kā mati-javā-dantaḥ praviṣṭā sphuṭam |
dṛṣṭvā kausuma-talpam atra ca harer mālyam tathā rādhikā
hāram ca truṭitam praḡhya rabhasād āgād agārād bahiḥ ||17||

manye snānam idaṃ yathā-vidhi-kṛtaṃ puṇyam tathopārjitam
pūtam yena kula-dvayam ravi-sutā-tīre ravis cārcitaḥ |
tad yūyam lalite prayāsyatha grhaṃ kiṃ vātra rātrindivam
dharmam kartum abhīpsatheti vada me śrotum samutkaṇṭhyate ||18||

kiṃ kupyasīha kuṭile na mama naiva hāro
bhrātus tavaiva kuṭile śapatham karomi |
ity uktavaty amala-candra-mukhī-sakampa-
śīrṣam sa-huṅkṛti-kaṭu-bhru-tayā tatarje ||19||

netāḥ prayāsyatha grhaṃ yadi na prayāta
rājyam kurudhvam iha tāvad aham tu yāmi |
tām mātaram bhagavatīm api hāra-mālye
sandarśya yuṣmad ucite suvidhau yatiṣye ||20||

kāmaṃ prayāhi kuṭile kaṭu kiṃ bravīṣi
hāram pradarśaya grhaṃ grham eva sarvāḥ |
nāsmākam eva dadato na ca bhīr ihāsti
mithyāpavādam api no na kadā dadāsi ||21||

sā kruddhā drutam eva goṣṭha-gamanam svasya pradarśyaiva tā
yatrāste harir ājagāma śanakais tatraiva nihnutya sā |
bhrātar mālyam aghadviṣaḥ kalaya bho vadhvās ca hāram mayā
prāptam saurabha-talpa-gam rahasitā dṛṣṭāḥ sa nālokitaḥ ||22||

bhadram bhadram idaṃ babhūva mathurām gacchāmi tūrṇam bhaginy
etāvad dvayam eva me balam abhūd vijñāpane rājani |
kintu svīya-grhasya vaktum ucito na syāt kalaṅko mahāms
tasmin rāja-sadasy ataś caturimā cetavya eko mayā ||23||

govardhanam priya-sakham prativācyam etat
candrāvalīm api bhavad-grhiṇīm nikuṅjam |

ānīya dūṣayati nanda-sutas tad etad
vastu-dvayaṃ kalaya tan-mithunasya labdham ||24||

ittham lampatātāṃ vraje pratigṛhaṃ dr̥ṣṭvaiva tasyādhikāṃ
tvāṃ ājñāpaya madyatatvam adhunā vijñāpya rājñi drutam |
pattīnāṃ śatam aśva-vāra-daśakāṃ preṣyaiva nandīśvarān
nandaṃ sātmajamānayan madhu-purīm taṃ tat-phalaṃ prāpaya ||25||

ity uktvaiva mayā punaḥ sva-bhavanaṃ pūrvāhne evaiṣyate
madhyāhne khalu rājakīya-puruṣā yāsyanti te tu vrajam |
tvāṃ gatvā gr̥ha eva mātr-sahitā tiṣṭher iti procivān
kṛṣṇo dakṣiṇa diṅ-mukho vraja-pathe sā tās ca gehaṃ yayuḥ ||26||

kṛṣṇo'vilambya ghaṭikā-trayato'tha tādr̥g-
veśaḥ svayaṃ sa-jaṭilā gr̥ham āsasāda |
bho kvāsi mātara ayi bhoḥ kuṭile sametya
jānihi vṛttam akhilaṃ tv iti kiñcid ūce ||27||

vijñāpitaḥ sa nṛpatiḥ prajighāya tena
dr̥g-aśva-vāra-daśakāṃ tad ihaiti dūre |
kintv atra lampāta-varo dhṛta-mat-svarūpo
mad-geham eti tad-anikṣitam āgato'smi ||28||

bahir dvāraṃ ruddhvā bhagini saha mātṛā drutm itaḥ
samārhyaivātṭam kalaya ramaṇī lampāta-patham |
tathāyāntaṃ tarjanty ati kaṭu-girā tiṣṭha suciraṃ
vadhūṃ rundan varte tala-sadana evāham adhunā ||29||

athāyāntaṃ dr̥ṣṭvā tvaritam abhimanyuṃ kaṭu raṭanty
are dharmā-dhvaṃsin vraja-kula-bhuvāṃ kim nu yatase |
praveṣṭuṃ mad-bhrātur bhavanam iha taloṣṭrānibhir itaḥ
śiro'bhinandaty eṣā bata capala-dāsye pratiphalam ||30||

tavānyāyaṃ śrutvā kupita-manasaḥ kamsa-nṛpater
bhaṭā āyānty addhā sa-pitṛkam api tvāṃ sukhayitum |
yad-ākārāgāre nṛpati-nagare sthāsyasi ciraṃ
niruddhas tarhy etac capalataratā yāsyati śamam ||31||

iti śrutvā jalpaṃ vikalam abhimanyuḥ katham aho
svasāraṃ me preto lagad ahaha kaścit kaṭutaraḥ |
tad ānetuṃ yāmi tvaritaṃ iha tan-māntrika-janān
iti grāmopāntaṃ vitata-bahu-cintaḥ sa gatavān ||32||

evaṃ hariḥ sa-jaṭilā gr̥ha eva tasyā
vadhvā sahaiva ramate sa vicitra-yatnaḥ |

yatnaḥ ka eva phalatvam agān na tasya
kiṁ vā phalaṁ para-vadhū-ramaṇād ṛte'sya ||33||

+

iti camatkāra-candrikāyām dvitīyam kutūhalam

||2||

--o)0(o--

(3)

athaikadā sā jaṭilā vivikte
cintāturā kiñcid uvāca putrīm |
na rakṣitum hā prabhavāni kṛṣṇād
vadhūm tataḥ kiṁ karavāṇy upāyam ||1||

tvam putri tasmād gṛha eva rundhi
vadhūm bahir yāti kadāpi neyam |
yathā tathā hā bhava sāvadhānā
sa lampāṭo naiva yathā hy upaiti ||2||

mātar bhavatyā na vadhūr niroddhum
śakyā yataḥ pratyaham eva yatnāt |
vrajeśvarī bhojayitum sva-putraṁ
pākārtham enām nayati sva-gehe ||3||

putri tvam adya vraje tām vadaitan
nātaḥ paraṁ kvāpi vadhūḥ sva-gehāt |
prayāty atas tvam suta-bhojanārtham
pāke niyuktām kuru rohiṇīm tām ||4||

mātas tayā rakṣyata eva tasmai
durvāsasā ko'pi varo vitīrṇaḥ |
tad dhast-pakvaudana-bhoktur āyur
nirvighnam astity adhikā prasiddhiḥ ||5||

ekaḥ suto me bahu-duṣṭa-dānavādy-
ariṣṭa-vatve pikuśaly abhūd yataḥ |
tatas tvayā sādhitā-modanādikam
nityam sutaṁ bhojayitum prayujyate ||6||

putri tvayā vācyam idam paraśvaḥ
śvo vā āgatya muniḥ pradadyāt |
rādhā spr̥śed yaṁ sa cirāyur astv
ity evaṁ varam ced ayi tarhi kiṁ syāt ||7||

kiṁ sparśayantī nija-putram etām
ākārayiṣyasy asi nīti-vijñe |
kulāṅganā vā para-veśma gatvā
nityam paced ity api kiṁ nu nītiḥ ||8||

vadvāḥ kalaṅkaḥ pratideśam eṣa
bhūyān abhūd yat kim u sahyam etat |
sneho yathā te nija-putra evaṁ
sneho mamāpy asti nija-snuṣāyām ||9||

tathāpi te prauḍhir iyaṁ bhavec ced
dhaniṣṭhayā preṣitayaiva nityam |
vadhūkṛtaṁ modaka-laḍḍukādi
trisandhyam evānaya putra-hetoḥ ||10||

ity evam uktvāpi yadi vrajeśā
kupyet tadā tan-nagarīm vihāya |
gatvaiva deśāntara eva vāsam
vadhū mariṣyāmi tadīya-putrāt ||11||

evaṁ nirodhe sati tau vilāsinau
parasparādarśana-dāva-tāpitaḥ |
babhūvatur hanta yathā tathā svayaṁ
sarasvatī varṇayitum kṣameta kim ||12||

saroja-patirair vidhu-gandhasāra-
paṅka-pralīptai racitāpi śayyā |
rādhāṅga-saṁsparśanataḥ kṣaṇena
hā hanta hā murmuratām prapede ||13||

ninded vidhiṁ pakṣma-kṛtaṁ bhṛśam yā
vāñched apakṣmottama-mīna-janma |
nandātmajālokam ṛte katham sā
yāmāṣṭakam yāpayitum kṣameta ||14||

nāvekṣate nāpi śṛṇoti kiñcid
acetanā sīdati puṣpa-talpe |
dhaniṣṭhayāthaitya tathāvidhā sā
vrajeśvarī preṣitayāvaloki ||15||

adya prabhāte lalite papāca
śrī-rohiṇī kṛṣṇa-kṛte yad annam |
tat prāśya so'gād vipinaṁ vrajeśā
mām prāhiṇod atra viṣaṇṇa-cetāḥ ||16||

sāyam rajanyām api yat tathāśvaḥ
sa bhokṣyate tasya kṛteha māgām |
iyam tu samjñā-rahitaiva paktum
katham kṣametādyā karomi hā kim ||17||

kṛṣṇaḥ puras te kalayeti tad vāk
tām bhagna-mūrcchām akarod yadaiva |
tadā dhaniṣṭhā saha sā vrajeśā
sandis tam āha sma saroruhākṣim ||18||

kaṭāham atrānaya rūpa-mañjari
pralipya cūllim iha vahnim arpaya |
yathā vrajeśādised evam etat
kṛṣṇasya bhakṣyam kila sādhyāmy aham ||19||

karomi yāvat sakhi nityam etac
caturguṇam kurva iti bruvānā |
cullī-taṭe divya-catuṣkikāyām
rādhopaveśam sahasā cakāra ||20||

yat-sparśanāt paṅkaja-patra-śayyā
yayau kṣaṇān murmuratām tadaiva |
pakvānna-karmaṇy analārciṣaiva
rādhā-vapuḥ śītalatām prapede ||21||

premottamoto'tarkya vicitra-dhāmā
yato janam tāpayate śasāṅkaḥ |
vahniḥ punaḥ śītalayaty atas tam
tadāśrayam vā kim u ko'pi vetti ||22||

jagāda kiñcil lalitā dhaniṣṭhe
vidyud-ghanāvagraha eṣa bhūyān |
śamam kim eṣyaty adhunā sakhinām
ānanda-saśyāni vināśam īyuh ||23||

bravīṣi satyam lalite vayasyaiḥ
saha svayam sīdati so'pi kṛṣṇaḥ |
vṛndāvanasthāḥ śuka-keki-bhṛṅga-
mrgādayo'py ākulatām avāpuḥ ||24||

tataś ca rādhā lalitādi-karṇe
kāñcit kathām procya gṛhaṁ yayau sā |
svayaṁ viśākhā jaṭilām upetyā-
likāṁ rurodādhidharaṁ luṭhantī ||25||

hā kim viśākhe nanu rodiṣi tvam
rādhā dadaṁ śā hira-lakṣya-rūpaḥ |
kathāṁ kva vā koli-tale tadīya-
ratne grhīte nija-ratna-buddhyā ||26||

hā mūrdhni ko'yaṁ mama vajra-pāta
iti bruvāṇā tvarayā yayau sā |
vilokya rādhāṁ bhuvī vepamānām
tatāḍa soccaiḥ svam uraḥ-karābhyām ||27||

gavām grhād ānayaputri tāvat
sva-bhrātaraṁ śīghram itaḥ prayātu |
samāntrikān ānayatu prakṛṣṭāṁs
te me vadhūṁ nirivṣayantu mantraiḥ ||28||

ity evam uktvā jaṭilā jagāda
snuṣe tanuḥ samprati kīdṛśī te |
sandhyamānām viṣa-vahninemām
avaimi vaktuṁ prabhavāmi nārye ||29||

mantraiḥ karābhyām mama māntrikeś ced
ekām padasyāṅgulikām apīha |
spṛṣet tadāsūn sahasā tyajāmi
kulaṅganāyā niyamo mamaiṣaḥ ||30||

snuṣe kim evaṁ vadaśīha bhakṣayed
abhakṣyam aspṛṣyam api spṛṣen naraḥ |
mantrauṣadhādaḥ nahi dūṣaṇaṁ bhaved
āpad-gatasyeti vidām śruti-smṛti ||31||

ājñām tavemām nahi pālayāmi
prāṇān puras te kalaya tyajāmi |
śrutveti vadhvā vacanaṁ sa-cintām
jagāda kācīt prativāsini tām ||32||

yaḥ kāliyādyādi bhujāṅga-mardī
dṛṣṭvaiva tāḥ pīta-viṣodakā gāḥ |
ajīvayat taṁ harim ānayārye
sa te vadhūṁ nirviṣayed vilokya ||33||

rādhā bravīdhvaṁ parivāda-pīdāṁ
viśānalād apy adhikāṁ avaimi |
tam eva yā darśayituṁ yatante
tā vairiṇī eva cireṇa vedmi ||34||

tarhi snuṣehaṁ sasūtā prāyāmi
tām paurṇamāsīm drutam ānayāmi |
sutantra-mantrāgama-śāstra-vijñā
sāsusthayaṣyaty alam adya yuktyā ||35||

sā paurṇamāsyāḥ sthalam abhyupetya
natvākhilam vṛttam avedayat tām |
papraccha gārgīm atha paurṇamāsī
tvam sarva-mantrān pitur adhyagāṣṭhāḥ ||36||

kiṁ putri sākhyā nahi vedmi kiñcit
karṇīyasī me bhaginī tu vetti |
kvā sā kim ākhyā kila kiṁ-nivāsā
kāśī-purāt sā śvaśurasya gehāt ||37||

pitur gr̥haṁ vṛṣṇi-pure gatābhūt
tato'pi mām atra didṛkṣamāṇā |
pūrvedyur āgatya yad asti nāmnā
vidyāvalir mad-gr̥ha-madhya eva ||38||

jaraty athoce bahu-viklavāśru
siktānanā gārgi natāsmi ahaṁ te |
tām ānayāsmad bhavanaṁ sa-putrām
krīṇīhi mām svīya-kṛpāmṛtena ||39||

gārgi tvam ādau sva-gr̥haṁ prayāhi
tataḥ sva-kanyā jaTilā prayātu |
prasādyatām ānayatām tataḥ sā
rādhām dhruvaṁ nirviṣayīṣyati drāk ||40||

pūrvaṁ dhaniṣṭhā-vacasaiva gārgi
strī-veśinaṁ kṛṣṇam agāra-madhye |
asthāpayat tarhi tu sā jaratyā
sahaiva tat-pārśva-gatā jagāda ||41||

vidyā-bale bho bhagini vraje'smin
yā nitya-rājad-guṇa-rūpa-kīrtiḥ |
tvayāśrutā śrī-vṛṣabhānu-putrī
tasy avipattir mahatīva cādya ||42||

kenāpi daSTā maṇidhāriṇā sā
sarpeṇa hālāhala-pūrtiābhūt |
śvaśrur amuṣyāḥ sa-sutā prapannā
tvām tat tvam etad-bhavanam jihīthāḥ ||43||

vidyāvaliḥ prāha bhaginy ayi tvam
vijñāpya vijñeva giram tanoṣi |
kulāṅganā vipra-vadhūr aham kim
bhavan-mate jāṅgulikī bhavāmi ||44||

pituh kulam vṛṣNi-pure'sti patyuh
kulam tu kāsyām pṛthitam nṛloke |
kalaṅka-paṅke vinimarjayantī
mām tvam katham snihyasi tan na vedmi ||45||

jaraty avocat tava pāda-padme
natāsmi samjīvyā vadhūm madyām |
mām tvam saputrām nija-pāda-dhūli-
krītām vidhehīty atha kim bravīmi ||46||

vidyāvaliḥ prākhyad ayi vrajasthe
jānāsi na brahma-kulasya rītim |
gṛham gṛham gopya iva bhrameṣur
na vipra-vadhvaḥ sa mahābhijātyāt ||47||

provāca gārgī śṛṇu bhoḥ śruti-smṛti-
proktaṁ niṣiddham vihitam tu yad bhavet |
jñātvāpi tat sarvam idam bravīsi cen
na te'sti dṛṣṭiḥ kila pāramārthikī ||48||

vraje sthitāḥ kīrti-dayānvitāyā
gopas tathā ye vṛṣabhānu-tulyāḥ |
gopā na teṣām tvam avaiyi tattvam
nāpy ābhijātyam na ca viṣṇu-bhaktiḥ ||49||

kāsyām sthitā viṣṇu-bahirmukhā ye
viprā bhavatyāḥ śvaśurādayas tām |
jānāmi no vācaya mām taveyam
kāsyām sthiter buddhir abhūt kaṭhorā ||50||

mā kupya śāntim bhaja tāvad ārye
bhaginy aham hanta tavāsravāsmi |
yathā bravīsy evam aham karomi
kintv atra śaṅkā mama kadācid asti ||51||

pure śrutā kācana kimvadantī
nandasya putro'jani ko'pi vīraḥ |
sa svaira-caryo bata lampātatvān
na brahma-jāter api bhītim eti ||52||

anyatra nārīṣv iva mayy api drāk
sa-lobha-dṛṣṭir yadi vartmani syāt |
sadyas tadāsūn visrjāmi naiva
kula-dvayaṁ hanta kalaṅkayiṣye ||53||

na tatra śānkā tava kāpi yuṣmad-
gṛhaṁ svayaṁ tvat-sahitā prayāmi |
ity eva gārgī vacanāc calantī
vidyāvalir vartmani kiñcid ūce ||54||

mantrauṣadhābhyāṁ garalasya nāśas
tatrāsti mantro mama kaṅṭha eva |
yac cauṣadham tat tv ahi-valli-parṇam
mantraṁ japitvā rada-piṣṭam eva ||55||

tat te vadhūḥ sāmam abhakṣayet kim
na veti pṛṣṭā jaṭilā jagāda |
sā me snuṣā brāhmaṇa-jāti-bhaktā
tad bhakṣaye deva kim atra citram ||56||

provāca gārgī na kilaṣadhādāv
abhakṣya-bhakṣasya bhaved vicāraḥ |
tatrāpi bhūdeva-kulasya śeṣam
rājāpi bhūṅkte kim utānya-jātiḥ ||57||

praviṣṭavatyāḥ svagrhaṁ tataḥ sā
vidyāvaleḥ pāda-yugaṁ sva-putryā |
ādhāvayat taṁ salilaṁ sva-vadhvās
cikṣepa mūrdhākṣi-mukhorasi drāk ||58||

proce snuṣāṁ kāpi mahānubhāvā
gargasya putryāgamad atra bhāgyāt |
sāsusthayiṣyaty acireṇa vijñā
mantrais tv aṅgāni parisprśantī ||59||

kim cāhivalli-dala-vīṭikāṁ ca
saṁcarvya dantaiḥ paṭhitaiḥ sva-mantraiḥ |
nidhāsyate tvan-mukha-madhya eva
ghṛṇā na kāryā śapatho mamātra ||60||

vidyāvalis tan-nilayaṁ praviṣṭā
vilokya rādhāṁ vasanāvṛtāṅgim |
vadhvāḥ padān mastakataś ca vastram
udañcayādau jaratīm avocat ||61||

bhujaṅga-mantrair abhimantrya pāṇim
sañcālayāmy aṅghrita ūrdhva-gātre |
yathāvad aṅgam viṣam āuroha
tathaiva tan nirviṣayāmi mantraiḥ ||62||

tataś calan pāṇir agād amuṣyā
vakṣaḥ-sthalaṁ nordhvam ataḥ param yat |
udghāṭayāmāsa muhuḥ karābhyām
asyā uro gāruḍa-mantra-pāṭhaiḥ ||63||

vidyāvaliḥ prākhyad aho kim etat
vidham na śāmyet karavāṇi kim vā |
vṛddhābravīt svāsyata auśadham tad
āsyē snuṣyāḥ kṣipa bhojayāmum ||64||

muhur muhuḥ prākṣipam auśadham tad
āsyē tv amuṣyāḥ kṛta-mantra-pāṭhaḥ |
tathāpi vaivarṇavatī vadhūs te
prakampate niśvasiti pragāḍham ||65||

sarve bahir yāta grham kavāte-
nāvṛtya sarpasya japāmi mantram |
muhūrta-mātreṇa tam eva sarpam
āhūyate nāpi śamaṁ nayāmi ||66||

cintā na kāryā tila-mātry api drāk
samjīvayiṣyāmi vadhūṁ tvadiyām |
ekāgra-cittā ghaṭikā-trayānte
mantram prajapyākhilam iṅṣayāmi ||67||

gārgī-girā tā yayur anya-geham
muhūrtataś cāyayur apy athātra |
vidyāvaler vācam aheś ca gopyo
grhāntarebhyaḥ śṛṇutety athocuḥ ||68||

svara-dvayenaiva jagāda kṛṣṇo
yat tat tu sakhyaḥ sahasāvajagmuḥ |
yāḥ kautukānanda-samudrayor drāg
āvarta-magnāḥ subhṛśam virejuḥ ||69||

bhoḥ sarpa-rājātra kutas tvam āgāḥ
kailāsataḥ kasya nideśa-kṛt tvam |
candrārdha-mauleḥ sa ca kīḍṣo'bhūd
bhukṣvābhimanyum jaṭilā-sutam drāk ||70||

āgāḥ kim etasya na kiñca kintu
tan-māttavevāsty aparādha-yugmam |
sā kim na daṣṭā garalānalād apy
apatya-śokāgnir atīva-tivrah ||71||

tayānubhūto bhavatu pragāḍham
ity etad-artham nahi daśyate sā |
tyaktvābhimanyum katham asya jāyā
daSTātra sādavya-vara-pradānāt ||72||

durvāsasaḥ sa prathamam na tasmād
daṣṭaḥ sa daṣṭavya iha prabhāte |
putrasya vadhvās ca yathātiśokair
jājvalyate sā nikhilam svam āyuh ||73||

kim hanta tasyā aparādha-yugmam
durvāsasi śrīla-hara-svarūpe |
kaṭākṣatako'sty apavastuśambhor
ya iṣṭa devo harir asya cāmśe ||74||

nandātmaje'līka-mahāpavādas
tad-bhojanev bādhakaraḥ-sva-vadhvāḥ |
nirodhatas tan-nija-kanyayā sā
sārdham vraje roditu sarva-kālam ||75||

hā putra hā prāṇa same snuṣe kim
śṛṇomi hā hanta cirāyuṣau staḥ |
vidyāvale tvac-caraṇau prapannā
prasādayāmum bhujagāḍhirājam ||76||

vadhūm narotsyāmi kadāpi seyam
prayātu nanadasya gṛham yatheṣṭham |
sambhojayanty eva harim prakāmam
paktvā punar mad-gṛham etu nityam ||77||

durvāsasam tam śataśo namāmi
mune'parādham mama hā kṣamasva |
jvarāturāyā atimanda-buddher
ājanma-bālutayatā sthitāyāḥ ||78||

kanyām ameyam tu sadā kubuddhir
vadhū suśīlām prasabham dunoti |
śrutveti mātur vacanam dharanyām
nipatya soce kuṭilāpi natvā ||79||

kṣamasva sarpendra-kṛpām kuruṣva
mad-bhrātaram mā daśanaiva rotsye |
vadhūm na cāpi pravādāmi yātu
tatrālibhir yatra bhavet tad-icchā ||80||

sarpo'vadam bhoḥ śṛṇutāsu gopyaḥ
sādhvy eva rādhā śapatho'tra śambhoḥ |
tvam cāpi kṛtvāśa-patham sva-sūnor
mūrdhno vadātrāstu mama pratītiḥ ||81||

bāḍham prasanno'smi jaratyayitvam
durvāsasam pūjaya bhojayasva |
rādhāngataḥ svam garalam gṛhītvā
vrajāmi kailāsam ito'dhunaiva ||83||

kṛṣṇa-pravādam ca yadi snuṣāyai
dadāsi dehy atra na me'sti kopaḥ |
ruṇatsi tām ced aham āgatas te
vadhūm ca putram ca ruṣā daśāmi ||84||

provāca vidyāvalir ātta-modā
bho gopikā-dhatta mudam mahiṣṭhām |
viṣam gṛhītvāntaradhād ahīndro
nirāmayābhūd vṛṣabhānu putrī ||85||

udghāṭayāmāsa yadā kavātam
tadaiva sarvāviviśur gṛhāntaḥ |
paprachur etām ayi kīdṛśitvam
susthāsmi tāpo mama nāsti ko'pi ||86||

vidyāvaler aṅghri-yugam praṇmur
dhanyaiva vidyā tava dhanya-kīrte |
sañjīvyā rādhā mayi puṇya-vidyām
dhanyām aviddhas tava dhanyam āyuh ||87||

lalāga karṇe kuṭilā jaratyāḥ
sā prāha kanye kim idam bravīsi |
ekena hāreṇa kim adya sarvā-
laṅkāram asyā adhunaiva dāsyē ||88||

snuṣe prasīda sva-kareṇa sarvā-
laṅkāram etāṁ paridhāpaya tvam |
vrajeśvarī tvaj-jananī ca śīghraṁ
dāsyaty anekābharaṇāni tubhyam ||89||

vidyā-bale mac-chapatho na neti
mā brūhy ato maunavatī bhava tvam |
tatas tu rādhā paridhāpayantī
bhūṣāmbarādi svagatam jagāda ||90||

yo mām sakhīnām purato'pi naiva
śaśāka sambhoktum ayaṁ priyo me |
śvaśrvā nanānduś ca samakṣam eva
mām nirvivādam samabhuṅkta bādham ||91||

vāmyam ca kartum mama nāvakāśo
bhavam param kevala-dakṣiṇaiva |
kintv adya vāñchā januṣo'py apūri
tac carvitam bhuktam aho muhur yat ||92||

pade nipatyai va mādiya-kāntam
ānīya sākṣāt samabhojayan mām |
vadhūm tad asyāś caraṇ nanānduḥ
śvaśrvāś ca me bhaktir avicyutāstu ||93||

sambhoga-pāścād api tan-nideśe
śṛṅgārayāmi priyam agrato'pi |
asyā aye dhanya vidhe namas tām
vṛttam tavaitat kva nu varṇayāmi ||94||

vidyāvaliḥ prāha bhaginy ataḥ kim
ārye tvad-ājñām karavai vadaitat |
yā vo gṛham śīghram ataḥ parantu
rātrir niśīthād adhikādhikābhūt ||95||

jaraty avādīd ayi gārgi vidyā-
valis tathā tvam ca haṭād iyatyām |
rātrau katham yāsyatha āḥ sukhena
mamaiva gehe svapitam katham na ||96||

jagāda gārgī jaṭile tvad-uktam
avaśyam etat karavāva gādham |
na yāti cittād viṣa-śeṣa-gandhas
tad-bhāvanā me khala-sarpa-jāteḥ ||97||

provāca bādham jaṭilā sa-kanyā
tad adya vadhvā saha puṣpa-talpe |
ekatra vidyāvallir iddha-mantrā
sukham valabhyām svapitu prakāmam ||98||

ittham vilāsa-rasikau rata-sindhu-cāru-
hillola-khelana-kalāḥ kila tenatus tau |
premābdhi-kautuka-mahiṣṭha-taraṅga-raṅge
sakhyaḥ sukkena nanṛtur na virāmam āpuh ||99||

iti camatkāra-candrikāyām ṛṭīyam kutūhalam

||3||

--o)0(o--

(4)

rādhā kadācid atimānavatī babhūva
tām na prasādayitum aiṣṭa hariḥ prasahya |
sāmādhair bahuvidhair vitatair upāyaiḥ
kaundyā sahātha kim api pratatāna mantram ||1||

bhūṣāmbarādi paridhāya vidhāya nārī-
veśam vikasvara-pika-svara-mañju-kaṇṭhaḥ |
sārdham tayā mṛdu raṇan maṇi-nūpurābhyām
padbhyām jagāma jaṭilā-nilayam nilīya ||2||

ārād vilokya sahasā sahasā sahāliḥ
saundarya-vismiti-manā avadan mṛgākṣī |
ehy ehi kundalatike vada vṛttam āśu
kim-hetu gamanam etad abhūd akasmāt ||3||

keyam kutaḥ kim-abhidhānavatīti pṛṣṭā
śrī-rādhayāvada imām prati kundavallī |
nāmnā kalāvalir iyam mathurā-pradeśād
atrāgatā śruta-bhavad-guṇa-nāma-kīrtiḥ ||4||

gānair girām gurum api prabhaved vijetum
kim vācyam etad avagacchata gāpayitvā |
kasmād aśikṣad iyatī mayi gāna-vidyām
sākṣāt purandara-guroḥ kva nu tat-prasaṅgaḥ ||5||

satram yadāṅgirasam atra varāṅgi vṛṣṇi-
puryām vyatanya tanu māthura vipra-varyaiḥ |

tarhy eva so'mara-purāt sahasaitya māsam
vāsam vidhāya param āḍṛta ānananda ||6||

madhye sabhām sa hi kadācid agāyad ekam
gītaṁ yadaitad adadhād iyam āli sadyaḥ |
medhāvātī tad aparedyur aho jagau tat
tena svareṇa bata tair api tāna-tālaiḥ ||7||

śrutvā bṛhaspatir aho mama gītam ārāt
kā gāyatīti bahu-vismayavān avādīt |
martyāpy aśikṣad api tat sa kaduktito yad
durgam dyu-gānam api vipra tad ānayaitām ||8||

viprādeśam avāpya gīṣpati-puro yātām imām so'bravīt
tvām adyāpayitāsmi dhīmatiparām gāndharva-vidyām aham |
medhāte'nupamā pikāli-vijayī kaṇṭho yadā drśyate
naitādṛṇ manujeṣu labdha-januṣām no kinnarīṇām api ||9||

adhyāpya māsam iha varṣam api svayam svar-
nītām apāṭha yadi mām iyam āśvinām te |
prāptāvanīm madhupurīm agamad vraje hyaḥ
sāyam tathādya tu tavāgrata āgatābhūt ||10||

tad gīyatām kim api bhāvini kam nu rāgam
gāyāmi mālavam iha prathama-pradoṣe |
kim vā svaram sumukhi saḍjam atha śrutim vā
kim vacmi tatra catasṣṣv iti cādiśa tvam ||11||

kaṇṭhe śrutir na tava vāta-kaphādi-doṣāt
śuddhā bhaviṣyati kadāpi vinaiva viṇām |
tad rāga-tāna-gamaka-svara-jāti-tāla-
grāma-śriyā madhuram ātanu gītam ekam ||12||

rādhe vinaiva bhavatīm iha gāna-vidyām
jānanti kāḥ kalaya tā militāḥ śrutīs tāḥ |
procyāttha mātanuta keky-ali-vṛnda-nindi
tānāna-nātana-narīti surīti-gānam ||13||

ādau piyāli vitate nayanāśru-nadyaḥ
saśrus tata sthagitatām yayur eva madhye |
antya-kṣaṇe tu kara kopalatām avāpya
petuṣ ṭhanat-ṭhana-diti-kṣiti-prṣṭhayeva ||14||

tasyāḥ kaṭhoratara-mānaja-ṣastu cittam
hīropalam dravam avāpayad eva sadyaḥ |

āścaryam ākhyad ayi devi kalāvale tvad-
gānam sudhām sura-purasya tiraskaroti ||15||

tvādr̥g-jano yadi mamāntika eva tiṣṭhed
bhāgyāj janus tad akhilaṁ saphalīkaromi |
nandātmajo yadi punaḥ śṛṇuyād guṇam te
kaṅṭhād bahir nahi karoti tadā kadāpi ||16||

aśrūta kundalatikā na vadaitad etām
sādhvīm tvam eva nija-kaṅṭha-taṭīm nayainām |
naivānyathā kurutatas tu parādhyā niṣkaṁ
ditsuḥ sukkena parirabdham iyeṣa rādhā ||17||

karṇe lalāga lalitātha vimṛṣya subhrūr
ūce bravīṣi vara-varṇini satyam etat |
sa smānanam samucitam nahi niṣka-dānāt
syāt tena sarva-vasanā-bharaṇāni dāsyē ||18||

tad rūpa-mañjari mad-agrata eva yūyam
citrāambarāni paridhāpayata prayatnaiḥ |
udghāṭya samprati purātanaḥ kañcukam drāk
navyam samarpayata tuṅga-kuca-dvaye'syāḥ ||19||

kaundy abravīt sumukhi nodghaṭayāṅgam asyāḥ
saṅkocam āspati param bhavad-agra eṣā |
tad dehi yad yad ayi ditsasi sarvam etad
gatvā sva-dhāma paridhāsyati na tv ihaiva ||20||

na strī-sadasy ayi bhayam kurute hriyam ca
strīti prasiddhir adhikā sakhi sarva-deśe |
ānandi vartmani katham nayiyāsasi tvam
saṅkoca-kañcukam ihārpayasi svayam kim ||21||

rādhe na mālya-vasanābharaṇādi kiñcid
aṅgīkaromi kim u gāyaka kanyakāham |
tvam cet prasīdasi sakṛt parirambham ekam
dehy ehi mām na dhana-gr̥dhnū avehi mugdhe ||22||

vāmyam kim atra kuruṣe paridhehi sādhu
no ced balād api vayam paridhāpayāmaḥ |
ekā tvam eva śataśo vayam ity atas te
svātantryam astu katham ity avadhehi mugdhe ||23||

dve skandhayor dadhatur añcalam agrato dve
pṛṣṭhe vyamocayata kañcuka-bandham ekā |

vakṣaḥ-sthalād apatatām subṛhat-kadamba-
puspe tadā sapadi kartita kiñcid amśe ||24||

kim hanta kim patitam etad ayīti pṛṣṭā
dāsyo'khilā jahasur eva sa-hasta-tālam |
labdhāvaguṇṭhana-paṭā rabhasān mṛgākṣī
pṛṣṭhīcakāra tam atho vṛṣabhānu-putrī ||25||

ālikulasya sa durācara eva vaktre
vastrāvṛto'py ajani sa svana eva hāsaḥ |
rādhāpy adhā nibhṛtam asvanam eva hāsyam
kṛṣṇaś ca kundalatikā ca jahāsa paścāt ||26||

mūrto hāsyā-raso muhūrtam abhavat sadyas tataḥ procire
sakhyo hanta vahat-kadamba-kusume dhanye yuvām bhū-tale |
dhūrta-prāpita-kaitave api punar niṣkaitave antato
bhūtvā hāsa-rasāmṛtābdhim anu ye sarvaṇi dhattaḥ sma naḥ ||27||

bho bhoḥ kundalate kva te saharī lajjā na sā dṛśyate
pātālasya tale mamajja salile sā kundavallyā saha |
tucchāyaiva bhavāmi hanta vigata cchāyātra vaḥ kim bruve
tad yuṣmad-vadaneṣu nṛtyati girā devī yatheṣṭham muhuḥ ||28||

premnā gīṣpati-śiṣyayā saha sadā satsaṅga ājanma te
mithyā vān na ca jihvayā paricitā sādhvī-sva-dharmam muhuḥ |
adhyāpyātanu-karma kārayasi te khyātir vraje bhūyasi
nādyābhūt tava vāñchitam yad iyatī kāpi vyathā sahyatām ||29||

ānītā vividha-prayatna-racitā vidyātidūrād guror
vikretum sudhiyā tvayādya rabhasād gopī-sadasy arpaṇe |
vikrītā nahi sābhavat punar aho hāsyāspadībhūtātām
prāptā drāg aśubhakṣaṇaḥ sa hi yadā yātām bhavadbhyām iha ||30||

atrāpaṇe drutam imām lalite'dya vidyām
vikrīya vāñchitam aham yadi sādhaiṣye |
tvat-kañcukam vitarasiha na ced dadāmi
tubhyām sva-kañcukam aham kriyatām paṇo'yam ||31||

śuṣkam prasūnam ayi korakatām na gacchet
prāṇe gatena khalu ceṣṭata eva dehaḥ |
dambhī katham vidita-tattva upaiti pūjām
svāmin mṛṣā prati bhayālam alam prayāhi ||32||

kṛṣṇaḥ sva-vakṣasi punaḥ kusuma-dvayam tan

nītvā jagāma jaṭilā gṛham eva sadyaḥ |
soccaiḥ svayaṁ bhūr vinipatyā tathāuroda
yenākuleva jaṭilā muhur āpa khedam ||33||

kā tvaṁ rodiṣi kiṁ kuto'si kim abhūt te vipriyaṁ putri tat
sarvaṁ brūhi vimṛjya-locana-jala-kinnaṁ mukhāmbhoruham |
kiṁ hanta prabhavāmi bhāgya-rahitā dhiṁ me janur dhik tanuṁ
dhiṁ mām dhig dhig iti prabaddha-davathuḥ proce'rdham ardhāṁ vacaḥ ||34||

vāso me vṛṣabhānu-bhūpa-nagare śrī-kīrtidāyāḥ svasuḥ
kanyāhaṁ saha rādhayā mama sadā supṛitir ābālyataḥ |
āyātāsmi cirād ahaṁ nija-gṛhāt tāṁ draṣṭum utkaṅṭhayā
sā mām naiva vilokate na vadati premnā na cālīngati ||35||

mām dṛṣṭvādriyitena naiva kuśala-praśnaṁ karoty ādarāt
tat prāṇair mama kiṁ prayojanam imāṁs tyakṣyāmy ahaṁ tvat-puraḥ |
ārye tvaṁ vimṛṣāvadhārāya kadā ko me'parādhobhavat
tām tvaṁ pṛccha muhuḥ pradāya śapathaṁ sā me kathāṁ kupyati ||36||

vatse samāsvasiḥi ko'pi na te'parādhobhavat
gacchāmi sarvaṁ adhunaiva samādadhāmi |
taṁ snehayāmi bhavatīm parirambhayāmi
saṁlāpayāmi rajanīm saha śāyayāmi ||37||

ity uktvā saha sā snuṣālayam agād dṛṣṭvālipālīḥ puraḥ
prāvocal lalite kim idṛg abhavad vadhvāḥ svabhāvo'dhunā |
tasyās tāta purodhiyaṁ sva-bhaginī tāṁ draṣṭum utkaṅṭhayai-
vāgāt sā kathāṁ atra sa-praṇayam āśv enām na sambhāṣate ||38||

paśyaisā nayanāśru-sikta-sicayākhinnāya dantur mahā-
kāraṇyaṁ janayaty ataḥ sucir ite sādguṇya-pūrṇe snuṣe |
enām sādhu pariṣvaja sva-kuśalaṁ pṛccha priyaṁ kiñcana
brūhy asyā hṛdaya-vyathāpasaratu pṛiṇihi mām pṛiṇaya ||39||

ārye yāhi gṛham yathā diśasi tat kurve sukhe nādhunā
tvaṁ tv etāvati bālikā-jana-vṛthā-vāde svayaṁ māpata |
ālyas tā sudṛśo'lpā-buddhi-vayaso'tikṣṇa-prasāda-krudhas
tāsu tvādṛg apāra-buddhir atulā prāmāṇiki kiṁ patet ||40||

uttiṣṭha sādara-param mama mūrdhna eva
datto mayā śapatha āśu-gale gṛhāṇa |
ātma-svasāram anayā saha bhukṣva miṣṭam
mā bhindhi me guru-janasya nideśam etam ||41||

ārye sa-prauḍhimā mā diśasi yadi tato vacmi satyaṁ yad eṣā

prāvocat kundavallīm kaṭutaram adhikaṁ duḥsaham tena kopāt |
nāsyā vaktram viloke yadi punar adhunā seyam asyām prasīdet
tarhy evāham prasannā dīśasi yad akhilaṁ tat karomy eva bādham ||42||

ārye vakti mṛṣā snuṣā tava nanāmaiṣā kaṭu vyāharat
nāpy anyasyai kupitā smitām prati tataḥ provāca rādhā sphuṭam |
kim mithyā vadaśiḥa kupyasi na ced asyai prasīdasy alam
kaṇṭha-grāham iyaṁ tvayādya rabhasād āliṅgyatām agrataḥ ||43||

tūṣṇīm sthitām sapadi kundalatām vilokya
prāha sma samprati tam eva tadā mṛgākṣī |
ārye parāmṛśa ciraṁ kati vābravīn no
mithyeti tām paribhavasya vidhehi pātrīm ||44||

etām yad atra na pariṣvajate saharṣam
tat-kopa-liṅgam iha kaḥ khalu saṁśayaḥ syāt |
vṛddhāvan mama vadhūr iha vakti satyam
antaḥ prasīdati na kundalatā tad asyām ||45||

yena prasīdasi tad eva karomi kaundi
mānyā smite'dya racitāñjalir asmi tubhyam |
vikṣyaiva man-mukham imām parirabdhum ehi
nātaḥ paraṁ vada hahā śapatho mamātra ||46||

āryā dadāti śapatham na bibheṣy ato'pi
kā dhīr iyaṁ tava tad ehi pariṣvajasva |
ity ālayas ca jaṭilā-kuṭile ca dhṛtvai-
vāliṅgyan bata mitho hari-kundavallyau ||47||

vṛddhā tadā kila na ced abhaviṣyad ārād
ālītater hasa-raso nu vikāsam aiṣyat |
tās cela-ruddhe vadanās tad api prahāsam
niḥśabdā eva vidadhuś ca dadhuś ca modam ||48||

vṛddhā vadhūm atha jagāda nija-svasāram
brūhi priyaṁ parirabhasva ca nirvivādam |
ity ātmapāṇi-vidhṛtau drutam eva rādhā
kṛṣṇau mitho'tiparirambham avāpayat tau ||49||

harṣāsru-bindu-nikaram nudatām pratisvaṁ
celena bhoḥ sukhaya tam ca mitho bhaginyau |
sambhujya kiñcana sukkena kṛtaika-talpa-
svāpe dṛddha-praṇayato nayatām triyāmām ||50||

vṛddhā jagāma śayitum nija-geham ārāt

kr̥ṣṇaḥ pragalbhataratām dadhad ākhyad āliḥ |
vidyām vigītatamatām gamitām api drāg
vikrīya vāñchitam avindam abhojitā stha ||51||

bhrātur vadhūrvad iha bhoḥ samabhojitatmād
adyaiva vāñchitam alambhi jayaś ca bhūyā na |
setur yadi truṭata eva tad-ardha bhuktvā
naivāstv iyaṁ bhavatta-pūrṇa-manorathaiva ||52||

bhrātrāpi śuddha-manasā bhaginī-sutāpi
pitṛā ca kiṁ na parirabhya ta eva loke |
yuṣmākam ānakha-śikham smara-bhāva eva
vyaktas tadātma-samam eva jagac cakārtha ||53||

ity uktavaty atiruseva nivedya kunda-
vallī bahir-bhavanam eva yadānvatiṣṭhat |
tasyāḥ prasādana-kṛte niraguś ca sakhyas
tatraika eva kusumeṣur apād yuvānau ||54||

sa-bhrū-vibhaṅga kuṭilāsya-saroja-sīdhu
mādyān madhu-vrata-vilāsa-susaurabhāṇi |
samprāpya jala-vivareṣu jughūrṇur eva
preṣṭhālayaḥ prati-padaṁ pramadormi-puñje ||55||

iti camatkāra-candrikāyām caturtham kutūhalam

||4||

--o)0(o--